

Број: 01,02,03/11-05-187/09
Сарајево, 12.05.2009.

**ИЗВЈЕШТАЈ СА ДРУГОГ ДИЈЕЛА РЕДОВНОГ ЗАСЈЕДАЊА ПАРЛАМЕНТАРНЕ
СКУПШТИНЕ САВЈЕТА ЕВРОПЕ ЗА 2009. ГОДИНУ, СТРАЗБУР, 27 - 30. АПРИЛ 2009.**

У Стразбуру је од 27. до 30. априла 2009. године одржан други дио редовног засједања Парламентарне скупштине Савјета Европе. На засједању је учествовала Делегација ПСБиХ у којој су били: **Младен Иванић**, члан; **Азра Хациахметовић**, члан; **Славко Матић**, члан; **Милица Марковић**, члан; **Мирјана Малић**, замјеник члана; **Едина Хрњић**, секретар Делегације.

27. април – I дан засједања

Извјештај о активностима Бироа и Сталног комитета ПССЕ углавном је био фокусиран на извјештаје о надгледању избора у Молдавији, Македонији и Црној Гори, те надгледање спровођења референдума о уставу у Азербејџану. Оцијењено је да је на предсједничким изборима у Македонији остварен напредак у погледу враћања поуздања грађана у демократски процес, насупрот парламентарним изборима одржаним у јуну 2008. године, који су обиљежени насиљем и нерегуларностима. О изборима у Црној Гори Скупштину је извјестио г. Грос (Швајцарска), који је рекао да у Црној Гори има проблема у повјерење грађана у систем и његове институције. Оцијенио је да су страначке вође расподијелиле половину мјеста, што је довело до тога да људе не знају за кога гласају, а уједно и онемогућило политичаре да буду независни. Такође је изјавио да би грађани морали бити боље информисани о својим правима и о томе да треба да гласају, док телевизијско извјештавање мора бити уравнотеженије, а мањине боље заступљене. Говорећи о изборима у Молдавији, г. Вилшајер (Уједињено Краљевство) нагласио је да ће говорити само о изборима, али не и ономе што се дешавало послје, о чему ће бити спроведена расправа по хитној процедури. Оцијенио је да су избори у Молдавији испунили многе међународне стандарде и обавезе, али да је потребно радити на унапређењу изборног процеса како би се обезбиједила његова независност од административног уплитања и повећало повјерење јавности у процес.

Г. Мевлут Чавушоглу (Турска) реаговао је на извјештај о посјетама Босни и Херцеговини, Мароку, Андори те о другим активностима, који је предсједник Скупштине г. Луис Марија де Пуч поднио Бироу ПССЕ, те је посебно захвалио предсједнику на посјети Босни и Херцеговини која је, по његовом мишљењу, једна од најпроблематичнијих држава чланица Савјета Европе. Рекао је да Савјет Европе, а посебно Парламентарна скупштина СЕ, морају посветити више пажње Босни и Херцеговини.

На априлском засједању ПССЕ обиљежена је и *шездесета годишњица Савјета Европе*. Приказан је кратки филм са дијеловима говора еминентних личности које су се обраћале Парламентарној скупштини Савјета Европе од њеног конституисања до данас, након чега се обратио предсједник Скупштине, који је Савјет Европе назвао домом који пружа уточиште великој европској породици. Као организација која окупља све земље континента са

најразличитијим историјама, културама, језицима и искуствима око заједничких идеала и принципа, СЕ је најсофистициранији политички пројекат који је историја забиљежила. Одржање организације током шездесет година доказ је да су стубови сваког друштва које брине за своје грађане демократија, људска права и владавина права. Савјет Европе његује демократију широм континента путем дијалога, партиципације и сарадње, те надахњује друге земље широм свијета да вјерују у исте принципе. Г. Де Пуч је говорио и о изазовима са којима се СЕ суочава и у том контексту је споменуо ратове на Балкану, рат између Грузије и Русије, али и „замрзнуте“ конфликте који пријете ерупцијом на више подручја у Европи. Демократија је крхка у друштвима обиљеженим деценијама тоталитаризма, али чак и зреле демократије могу застрани, подвукао је г. Де Пуч. Рад Савјет Европе није завршен, јер су демократија, људска права и владавина права осјетљиве вриједности. Изазови које је посебно нагласио су глобализација, међународни тероризам и глобално загријавање. Нагласио је да се не смије заборавити примарни задатак СЕ – стално понављање слогана оснивача европске интеграције „никад више“. „Морамо бити опрезни како никад не бисмо дозволили повратак зла које су утемељивачи наше организације намјерили искоријенити“, рекао је г. Де Пуч. Церемонија обиљежавања шездесете годишњице СЕ затворена је европском химном, Бетовеновом „Одом радости“.

Расправа о заштити људских права у ванредним ситуацијама вођена је на основу извјештаја г. Холгера Хајбаха (Њемачка), који јасно упозорава да проглашење ванредног стања треба користити само у крајњој нужди и у јасно ограниченом трајању. Према мишљењу парламентарца у ПССЕ, проглашење ванредног стања мора бити подложно законодавном и правосудном надзору. Усвајајући извјештај г. Хајбаха, Скупштина је изразила посебну забринутост недавним проглашењима ванредног стања у неколико држава чланица Савјета Европе, посебно у Грузији и Јерменији. Иако је проглашење ванредног стања дозвољено према Европској конвенцији о људским правима у вријеме рата или у другим ситуацијама које пријете животима грађана, таква проглашења никад не би смјела превазилазити оно што ситуација захтијева и увијек морају бити у складу са међународним правом, сматрају парламентарци. У Резолуцији 1659 (2009), усвојеној на основу претходно одржане расправе, ПССЕ позива генералног секретара СЕ и комесара СЕ за људска права да појачају надзор у случају проглашења ванредних ситуација на међународном нивоу.

28. април – II дан засједања

Ситуација у вези са лицима која се залажу за заштиту људских права у државама чланицама Савјета Европе – Парламентарна скупштина Савјета Европе упозорила је владе држава чланица на обавезу да заштите браниоце људских права и њихова права тако што ће обезбиједити окружење за њихово слободно дјеловање и, ако је потребно, механизме за заштиту њиховог физичког интегритета. У том смислу парламентарци имају главну улогу у обезбјеђивању политичког контекста и радног окружења за лица која се залажу за заштиту људских права. У извјештају г. Хајбаха наведено је да је одређени број невладиних организација у Европи изразио озбиљну забринутост због тешкоћа с којима се сусрећу поборници људских права, те да се ситуација у неким земљама чак и погоршава. Размјена мишљења чланова Комитета ПССЕ за људска права и правне послове са поборницима људских права у априлу 2008. и округли сто одржан у новембру 2008. године пружили су корисне информације у том погледу. Наглашено је да су се неки од бранилаца људских права суочавали редовно или повремено са препрекама или непријатељским окружењем у неколико држава чланица Савјета Европе, а посебно у Јерменији, Азербејџану, **Босни и Херцеговини**, Грузији, Руској Федерацији, Србији и Турској. У Резолуцији 1660 (2009) Скупштина је изразила посебну забринутост у вези са лицима које се баве заштитом људских права и која су често изложена нападима и малтретирању због тога што се баве „осјетљивим“ питањима. Посебном ризику изложени су они који се баве борбом против некажњивости за озбиљне злочине, борбом против корупције, као и они који раде на заштити социјалних, економских и културних права, права хомосексуалаца,

миграната и националних и етничких мањина. Скупштина је позвала државе чланице да у потпуности примјењују одредбе Европске конвенције о људским правима – посебно оне које гарантују право на живот, слободу од арбитрарног хапшења и затварања, право да се не буде подвргнут мучењу, слободу изражавања, удруживања и окупљања, право на поштено суђење и ефикасан правни лијек.

Након дебате о браниоцима људских права, **Скупштини се обратила предсједница Финске, гђа Тарја Халонен**. Предсједница Халонен позвала је на „праведну глобализацију“ у економском опоравку од глобалне кризе. Посебно је нагласила да приступ опоравку који је заснован на људским правима може довести до праведних и одрживих рјешења, а да СЕ у том смислу има корисне механизме за одговор на изазове данашњице.

У расправи о *поштовању дужности и обавеза које има Србија*, Скупштина је закључила да Србија, упркос бројним изазовима и турбулентним промјенама, напредује на путу ка европским интеграцијама. У Резолуцији 1661 (2009), усвојеној на предлог изјавиоца Мониторинг комитета ПССЕ (Чарлс Геренс, Луксембург, и Андреас Грос, Швајцарска), Скупштина је позвала Србију да припреми мапу пута конкретних акција за испуњавање преосталих обавеза, посебно у области сарадње са Међународним кривичним судом за бившу Југославију, функционисања демократских институција, владавине права и људских права, што би помогло окончању процеса посматрања и отварању дијалога са Србијом. У расправи је посебно истакнута чињеница да је Србија своје незадовољство у вези са ситуацијом са Косовом изражавала дипломатским средствима.

Борба против кршења људских права на потпуној основи, укључујући отмице жена и дјевојака – Резолуција 1662 (2009), коју су парламентарци усвојили након свеобухватне дебате о овом типу озбиљног кршења људских права, позива државе чланице Савјета Европе да прилагоде своја законодавства како би забранили и омогућили кажњавање присилних бракова, обрезивање жена и друга кршења људских права на основу пола, те охрабрује државе чланице да процесуирају отмице, нелегално затварање и присилно враћање жена и дјевојака у земље поријекла. Према ПССЕ, културни или религијски релативизам не могу ни на који начин оправдати поменута дјела која су посебно присутна у имигрантским заједницама у Европи. Скупштина је такође позвала на пружање подршке невладиним организацијама у земљама поријекла и у земљама домаћинима које се залажу за превенцију оваквих кршења људских права и пружају помоћ, а које могу дјеловати и као мост између имигрантских заједница и земаља поријекла.

На основу извјештаја Комитета за социјална, здравствена и породична питања, одржана је **дебата о женама у затвору**, чији је резултат усвајање Резолуције 1663 (2009) у којој је наглашено да затвор за осуђене жене треба користити као последњу мјеру. Жене су још увијек мањинска популација у затворима, те је и број затвора за жене мали. Због тога су често затворене на мјестима која су јако удаљена од њихових домова, што отежава одржавање породичних веза. Осим тога, затворски режими посебно су намијењени мушкарцима, те у већини случајева недостају програми и правила која би била одговарајућа за женску популацију. Став Скупштине је да прије одређивања затворске казне треба размотрити све друге опције и алтернативне начине кажњавања, посебно ако се ради о самохраним мајкама. Скупштина такође сматра да је потребно спровести реформе затвора и кривичног правосуђа, како би се обезбиједила хуманија и дјелотворнија примјена правде за жене. Државе чланице позване су да без одгађања примјењују одредбе ревидираних Европских затворских правила, те да унаприједи услове, поготово за труднице, затим образовне и здравствене услове, организацију посјета, поштовање људског дигнитета затвореница и њихову социјалну реинтеграцију.

Другог дана засједања чланови Делегације ПСБиХ у ПССЕ састали су се са г. Ликом ван дер Брандеом (Белгија), кандидатом за позицију генералног секретара Савјета Европе. Господин Ван дер Бранде укратко је презентовао своју кандидатуру, истичући потребу јачања Савјета Европе са свим његовим институционалним компонентама, као и потребу јачања партнерства са

Европском унијом. Као једно од приоритетних питања у смислу јачања СЕ означио је питање буџета ове организације. Нагласио је да ће се залагати за програме СЕ оријентисане на државе, пружајући потребну помоћ, не мијешајући се у унутрашња питања држава чланица.

29. април – III дан засједања

Током расправе о активностима Грузије и Русије након усвајања Резолуције 1647 (2009) и о хуманитарним посљедицама рата између Грузије и Русије, у функцији потпредседника Скупштине, председавао је г. Младен Иванић. Разматрајући акције које је према препорукама из Резолуције 1647 (2009) требало да спроведу Грузија и Русија, парламентарци су закључили да Грузија још увијек није у потпуности спровела све препоруке, а Русија није спровела већину захтјева и чак се чини да се удаљава од минималних услова потребних за дијалог. Стога је Скупштина позвала обје земље да без даљег одгађања спроведу мјере како би избјегли погоршање безбједносне ситуације и стабилности у региону. Скупштина је усвојила Резолуцију 1664 (2009) у којој позива све стране (Русију, Грузију и *de facto* власти Абхазије и Јужне Осетије) да: држе административне границе Абхазије и Јужне Осетије отворенима; обезбиједе да се не прекида снабдијевање основним комуналним услугама; међународним механизмима за мониторинг, посебно Европском комитету за превенцију тортуре и мучења, обезбиједе слободан приступ свим затворима; раде на идентификовању несталих лица и позабаве се проблемом узимања талаца и размјене затвореника; подрже иницијативе цивилног друштва како би се обезбиједило поштовање људских права у конфликтним подручјима; у хуманитарном контексту дају приоритет проналажењу флексибилног и креативног договора о мандату и улози међународних организација које дјелују у региону како би промовисали мир и стабилност и надгледали поштовање људска права и хуманитарну ситуацију; размотре потребу за новом интернационализованом мисијом за очување мира у региону; да се уздрже од међусобне употребе силе, што би допринијело свеобухватном рјешењу свих хуманитарних проблема насталих као резултат рата из августа 2008. године.

Расправа која је на априлском дијелу засједања изазвала највише пажње је ***расправа по хитној процедури о избору генералног секретара Савјета Европе***, која је иницирана због проблема који су се појавили у процедури именовања и односима између Комитета министара Савјета Европе и Парламентарне скупштине Савјета Европе. Наиме, Комитет министара СЕ на нивоу замјеника је, на састанку одржаном 23. априла 2009. године, усвојио одлуку којом се сложио са нацртом резолуције Комитета министара о избору генералног секретара Савјета Европе. Нацрт резолуције предвиђа да ће Комитет министара Парламентарној скупштини Савјета Европе упутити двије кандидатуре за генералног секретара: кандидатуру г. Влођимјежа Ћимошевића, на предлог пољске владе, и кандидатуру г. Торбјорна Јагланда, на предлог норвешке владе. Друга два кандидата - посланика у Парламентарној скупштини Савјета Европе, г. Лик Ван дер Бранде и г. Матиас Ерси нису добили потребну подршку, те се нису нашли на листи кандидата која ће бити упућена Скупштини на гласање.

Парламентарна скупштина Савјета Европе оштро је реаговала на такав поступак, наводећи да су кандидати ПССЕ неоправдано изолирани, што доводи у питање легитимност и демократичност цијелог процеса. Чврсто увјерени да свим кандидатима треба дати једнаку шансу да буду бирани, парламентарци су одржали хитну расправу у вези са процедуром избора генералног секретара. Слиједом расправе, ПССЕ је усвојила Резолуцију 1665 (2009), у којој је указала на неколико проблема који озбиљно утичу на процес избора:

- увођење нових одредаба у вези са квалификацијама кандидата за мјесто генералног секретара у мају 2007. године од Комитета министара;
- могућност да кандидати уђу у „ужи избор“;
- усвајање нацрта резолуције од стране Комитета министара 23. априла 2009. године којом се ограничава број кандидата, што прејудицира могућност истинског консултовања Скупштине приликом састанка Заједничког комитета (Заједнички комитет укључује

сталне представнике држава чланица при СЕ и представнике парламентарних делегација у ПССЕ) који је заказан за 29. априла 2009, послије подне.

Скупштина је такође примијетила да нема жена кандидата за мјесто генералног секретара. Подсјетила је да одлука Комитета министара о увођењу одредаба о додатним квалификацијама кандидата, донесена у мају 2007. године¹, никада није уграђена у прописе Савјета Европе, те сматра да је за обезбјеђивање легитимности новог генералног секретара Савјета Европе потребно да:

- замјеници министара (стални представници држава чланица при СЕ) поново размотре своје предлоге (нацрт резолуције) од 23. априла 2009. године у вези са упућивањем листе кандидата за генералног секретара Парламентарној скупштини;
- Комитет министара, на својој сједници, 12. маја 2009. године, усвоји резолуцију о избору генералног секретара Савјета Европе слиједом које ће Скупштини упутити листу која ће јој омогућити да изабере између четири постојећа кандидата.

Парламентарна скупштина Савјета Европе је на крају изразила увјерење да прописи којима је вођен избор највиших званичника Савјета Европе и који су остали у највећој мјери непромијењени више од пола стољећа више нису у потпуности задовољавајући, те позива Биро да инструктира одговарајуће комитете да предложе могуће измјене.

Расправа по хитној процедури о функционисању демократских институција у Молдавији –

Скупштина је на основу извјештаја Мониторинг комитета расправљала о насилним демонстрацијама и рушењу јавних зграда који су уследили након избора у Молдавији, те је изразила велику забринутост због насиља које је починила полиција, а које укључују наводне случајеве премлаћивања, кршења права на праведно суђење те ограничавања слободе медија. Парламентарци су затражили да се хитно покрене неовисна и детаљна истрага о свим наводима о употреби насиља, те да се одговорнима за насиље суди. Препоручено је да се спроведе независна, транспарентна и кредибилна истрага о постизборним догађајима, а власти Молдавије позване су да наставе са реформама изборног система, медија и полиције. ПССЕ се такође залаже за дјелотворнији судски систем и побољшање услова у затворима како би они били у складу са европским стандардима. У расправи о догађајима у Молдавији учествовао је и г. Младен Иванић, који је примијетио да се грађани Молдавије осјећају изолираним од остатка Европе, те да је у таквим условима тешко очекивати истинску демократију. Тај осјећај изолације изазива тешкоће, а додатни проблем представља чињеница да је Молдавија јако сиромашна земља и није привлачна страним инвеститорима. Имајући у виду такве услове, до поменутих догађаја је морало доћи. Стога је г. Иванић изразио увјерење да народу Молдавије треба послати поруку да су они Европљани, са европском перспективом. Навео је да сличних проблема има и на Балкану, али је Западни Балкан добио јасну поруку о европској перспективи, те је још једном позвао парламентарце ПССЕ да грађанима Молдавије упуте позитивније поруке.

Трећег дана засједања парламентарцима се обратио г. **Хозе Луис Запатеро**, предсједник владе Шпаније. Господин Запатеро је рекао да циљеви СЕ морају бити консолидација демократије тамо гдје је још увијек крхка и надгледање поштовања основних људских права као и њихова даља заштита. Као кључне приоритете Шпаније у сарадњи са Савјетом Европе навео је: равноправност полова, борбу против тероризма и трговине људима, сиромаштво и промовисање међукултуралног дијалога. Због стално растуће мултикултуралне димензије Европе, г. Запатеро изразио је подршку свим иновативним политикама чији је циљ социјално укључење маргинализованих, те је истакао како у тренутној кризи владе морају чврсто преузети обавезу да заштите незапослене.

¹ Комитет министара залаже се за критеријуме из извјештаја премијера Луксембурга, г. Жан-Клод Јункера из 2006. године о односима Европске уније и Савјета Европе у којем се, између осталог, наводи да кандидат за мјесто генералног секретара треба да буде особа која је обављала високе државничке дужности (шефови влада и држава и сл.).

30. април – IV дан засједања

Извјештај о активностима комесара СЕ за људска права за 2008. годину – Презентујући годишњи извјештај, г. Томас Хамарберг, комесар СЕ за људска права, рекао је да, иако су људска права укоријењена у европско искуство, још увијек постоји јаз између реторике и стварности када је у питању њихово поштовање. Комесар је нагласио да ниједна земља није ослобођена дискриминације. „Антагонизам према Ромима, ксенофобија и хомофобија још увијек су широко распрострањени феномени. Присутне су и неприхватљиве тенденције антисемитизма и исламофобије. Лицима са инвалидитетом ускраћују се могућности које су за друге основна људска права. Жене су дискриминисане на тржишту рада и мање заступљене у политичким тијелима. Насиље у породици је тужна стварност у великом броју домаћих. У свим земљама се извјештава о случајевима насиља над дјецом“, рекао је комесар Хамарберг. Посебно је подвукао да полиција и правосудје често не гарантују права појединцима, те да се редовно појављују случајеви корупције и злоупотребе овлашћења. И у случајевима реакција на тероризам има озбиљних појава кршења људских права. На крају се осврнуо и на људска права у контексту глобалне финансијске кризе и у том смислу рекао је да Савјет Европе мора испунити очекивања грађана и хитно развити одрживе програме који промовишу социјалну кохезију и спречавају даље разводњавање договорених стандарда људских права, укључујући економска и социјална права. Све политике у том смислу морају бити одрживе и дугорочне и морају обезбиједити да терет опоравка не буде на онима који имају најмање ресурса.

Посљедњег дана засједања Скупштини се, у својству предсједавајућег Комитета министара СЕ, обратио г. **Мигуел Ангел Моратинос**, министар иностраних послова Шпаније. Господин Моратинос осврнуо се на активности шпанског предсједавања Савјетом Европе, наглашавајући отвореност за дијалог и институционално јачање СЕ. Посебно је истакао активности на подстицању дијалога и побољшању хуманитарне ситуације у Грузији, разговоре са званичницима Бјелорусије ради убзања темпа потребних политичких реформи и залагање за владавину права и гарантовање основних људских права и слобода у Молдавији. Најавио је разматрање низа реформи СЕ које ће бити разматране на предстојећем састанку министара у Мадриду, а које су првенствено усмјерене на унапређење дјелотворности Европског суда за људска права. Реформа Суда управо је кључни приоритет шпанског предсједавања. Према ријечима министра Моратиноса, шпанско предсједавање жели дати снажан печат признавању организације СЕ јер оно представља суштину Европе већ шест деценија и битна је компонента европске институционалне архитектуре. Модернизацијом институција и процедура СЕ мора се повећати видљивост ове организације и њених достигнућа, те повећати ефикасност активности како би биле у корист свих грађана, држава чланица и саме организације.

Посљедња расправа на априлском засједању ПССЕ односила се на **горива из пољопривредних култура**. ПССЕ је упозорила на претјерани раст таквих горива. Биогорива су постала контроверзно питање због њиховог дјеловања на друштво и животну средину. Чини се да претјерани развој биогорива није оправдан са аспекта заштите животне средине и да би заправо могао негативно утицати на пољопривреду и животну средину у најширем смислу. У Резолуцији 1667, усвојеној на основу претходне расправе, Скупштина је позвала владе држава чланица СЕ да предузму неопходне мјере ради постизања баланса између потреба за храном и горивом, као и да подстакну истраживања и развој инвестиција у вези са другом генерацијом биогорива и проуче могућности које нуде други извори енергије.

Извјештај припремила
Едина Хрњић, секретар Делегације

Извјештај одобрио
Младен Иванић, члан Делегације

Доставити:

- колегијумима оба дома Парламентарне скупштине БиХ
- Комисији за спољне послове Представничког дома ПСБиХ
- Комисији за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа ПСБиХ
- Делегацији у Парламентарној скупштини Савјета Европе
- Колегијуму Секретаријата ПСБиХ
- Министарству иностраних послова Босне и Херцеговине